

OBRAZLOŽENJE
MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA
U PRVOM POLUGODIŠTU 2014. GODINE

MAKROEKONOMSKA KRETANJA U PRVOM POLUGODIŠTU 2014. GODINE

1. Realni sektor

Kretanje bruto domaćeg proizvoda u prvom polugodištu 2014. godine, za prvo tromjesečje te prvu procjenu za drugo tromjesečje, ukazuje na nastavak naglašeno recesijskih kretanja iz proteklih godina. Naime, uzevši u obzir procjenu tromjesečnog obračuna Državnog zavoda za statistiku, bruto domaći proizvod je zabilježio realno smanjenje od 0,4% u prvom tromjesečju 2014. u usporedbi s istim razdobljem 2013. godine, dok prva procjena za drugo tromjesečje 2014. ukazuje na realni međugodišnji pad od 0,8%¹. S druge strane, određeni visokofrekventni pokazatelji u prvom polugodištu 2014. ukazuju na promjenu trenda u gospodarskoj aktivnosti. Ovo se prvenstveno odnosi na pokazatelje robne razmjene te proizvodnje u prerađivačkoj industriji. Pokazatelji u turizmu također su u prvom polugodištu zabilježili pozitivna ostvarenja, promet od trgovine na malo je realno stagnirao dok je indeks građevinarskih radova nastavio s padom. Na tržištu rada nastavljena su nepovoljna kretanja, ali nešto blažim intenzitetom nego u 2013. godini. U prvom polugodištu 2014. zabilježena je blaga deflacija potrošačkih cijena.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske

	I 2014.	II 2014.	III 2014.	I - III 2014.	IV 2014.	V 2014.	VI 2014.	IV - VI 2014.	I - VI 2014.
Bruto domaći proizvod, % godišnja promjena, realno*	-	-	-	-0,4	-	-	-	-0,8	-
Indeks potrošačkih cijena, % godišnja promjena	0,1	-0,6	-0,4	-0,3	-0,5	-0,2	-0,4	-0,3	-0,3
Industrijska proizvodnja, % godišnja promjena (kal.pril. indeksi)	2,2	1,6	0,7	1,5	0,6	1,2	-1,7	0,1	0,7
Promet od trgovine na malo, % godišnja promjena, realno (kal.pril. ind)	0,2	0,0	1,3	0,5	0,3	-1,8	0,1	-0,5	0,0
Indeks građevinskih radova, % godišnja promjena (kal.pril. indeksi)	-11,0	-9,6	-6,7	-6,7	-6,2	-6,0	-	-	-
Broj noćenja turista, % godišnja promjena	12,4	2,6	-18,4	-6,5	18,6	-13,1	12,8	5,9	4,8
Stopa registrirane nezaposlenosti, %	22,3	22,7	22,3	22,4	21,1	19,6	18,3	19,7	21,1
Stopa anketne nezaposlenosti, %	-	-	-	18,8	-	-	-	-	-
Broj registriranih nezaposlenih	378.284	384.376	376.866	379.842	354.449	327.508	304.925	328.961	354.401
Broj zaposlenih	1.314.638	1.310.433	1.313.086	1.312.719	1.327.351	1.342.822	1.361.510	1.343.894	1.328.307
Izvoz roba, % godišnja promjena (HRK)	27,5	10,0	9,8	15,0	16,2	4,7	15,3	11,7	13,3
Uvoz roba, % godišnja promjena (HRK)	12,9	4,7	4,7	7,2	13,4	1,8	-11,4	0,7	3,7
Prosječan tečaj HRK/EUR	7,63	7,65	7,65	7,65	7,63	7,59	7,57	7,60	7,62
Prosječan tečaj HRK/USD	5,60	5,61	5,54	5,58	5,52	5,52	5,57	5,54	5,56
Inozemni dug, milijuni EUR	45.864	46.085	46.428	46.428	45.403	46.635	-	-	-
Međunarodne pričuve HNB, milijuni EUR	12.893	12.570	12.100	12.100	11.680	13.017	12.335	12.335	12.335
Ukupni krediti, % godišnja promjena	0,0	0,0	-0,3	-0,3	-1,3	-1,2	-2,3	-2,3	-2,3

* Budući da su procjene realnih stopa promjene BDP-a za prvo i drugo tromjesečje 2014. neusporedive, izračun polugodišnje stope promjene BDP-a je izostavljen.

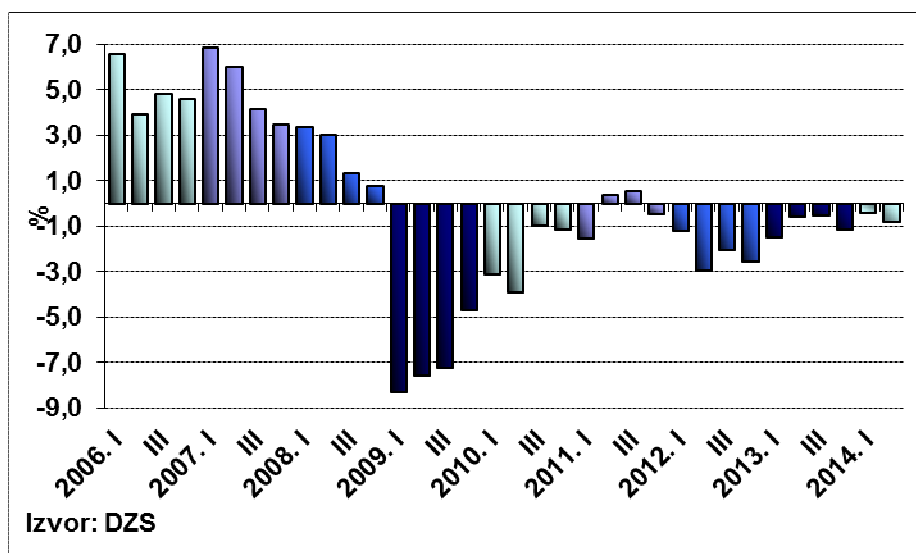
Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka

Bruto domaći proizvod je u prvom tromjesečju 2014. godine na međugodišnjoj razini realno smanjen 0,4% kao posljedica nastavka pada domaće potražnje. Smanjenju bruto domaćeg proizvoda najviše je pridonio uvoz roba i usluga koji je zabilježio realno povećanje od 2,5%. Slijede bruto investicije u fiksni kapital, koje su u prvom tromjesečju 2014. ostvarile realno međugodišnje smanjenje od 3,6%. Državna potrošnja zabilježila je pad od 1,9%, dok je potrošnja kućanstava realno smanjena 0,5%, isto kao i potrošnja neprofitnih ustanova koje služe kućanstvima. Budući da je izvoz roba i usluga zabilježio snažan rast od 6,1%, pri čemu se ovakva stopa u cijelosti odnosi na povećanje izvoza roba (11,7%), doprinosi neto inozemne potražnje promjeni bruto domaćeg proizvoda u prvom tromjesečju 2014. bio je pozitivan. Prema prvoj procjeni Državnog zavoda za statistiku, u drugom tromjesečju 2014. ostvareno je realno smanjenje bruto domaćeg proizvoda od 0,8% u usporedbi s istim razdobljem 2013.

¹ Napomenimo da je prva procjena stope rasta bruto domaćeg proizvoda za drugo tromjesečje (-0,8%) izračunata primjenom nove metodologije ESA 2010. te nije metodološki usporediva s procjenom stope rasta za prvo tromjesečje (-0,4%) kao ni stopama iz prijašnjih razdoblja.

Obračun bruto domaćeg proizvoda s proizvodne strane pokazuje da je u prvom tromjesečju 2014. godine realnom smanjenju ukupne bruto dodane vrijednosti (-0,6%) najviše pridonijelo smanjenje bruto dodane vrijednosti u građevinarstvu (-8,6%) te trgovini na veliko i na malo, prijevozu i skladištenju, smještaju, pripremi i usluživanju hrane (-1,0%), dok je u suprotnom smjeru najviše djelovao rast bruto dodane vrijednosti u prerađivačkoj industriji (1,1%).

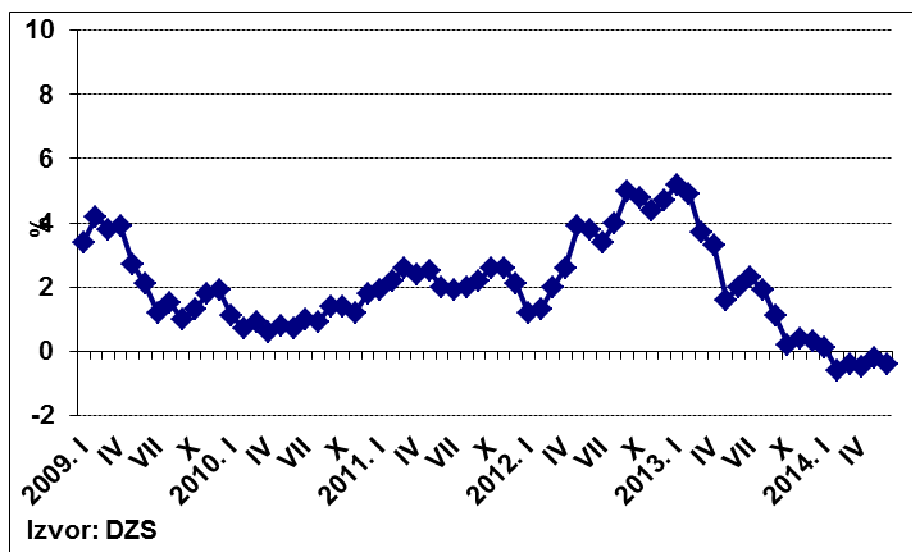
Grafikon 1. Realni međugodišnji rast bruto domaćeg proizvoda

U prvom polugodištu 2014. godine nastavljena su nepovoljna kretanja na tržištu rada. Međutim, njihov intenzitet bio je nešto blaži u odnosu na prethodnu godinu. Tako je prosječan broj registriranih nezaposlenih osoba povećan za samo 582 ili 0,2% u prvom polugodištu 2014. godine u usporedbi s istim razdobljem 2013. U istom razdoblju došlo je do smanjenja broja zaposlenih osoba za 31.863 ili 2,3% (prema privremenim podacima), prvenstveno uslijed smanjenja zaposlenosti u građevinarstvu te prerađivačkoj industriji. Prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je 21,1%, što je za 0,4 postotna boda više nego u istom razdoblju 2013. Posljednji raspoloživi podaci ankete o radnoj snazi pokazuju da je u prvom tromjesečju 2014. godine anketna stopa nezaposlenosti iznosila 18,8%, što je povećanje od 0,9 postotnih bodova u usporedbi s istim razdobljem 2013. Unatoč nominalnoj stagnaciji ili neznatnom padu, u prvom polugodištu 2014. godine zabilježeno je blago realno povećanje plaća kao posljedica deflacije, pa je tako prosječna mjesečna bruto plaća zabilježila realni porast 0,2% dok je prosječna mjesečna isplaćena neto plaća realno povećana 0,3% u usporedbi s istim razdobljem 2013.

U prvom polugodištu 2014. godine došlo je do daljnjeg usporavanja inflacije mjerene indeksom potrošačkih cijena te pojave blage deflacije. Međugodišnji rast indeksa potrošačkih cijena usporen je s 0,3% u prosincu 2013. na -0,4% u lipnju 2014. Prosječni rast indeksa potrošačkih cijena iznosio je -0,3% u prvom polugodištu 2014. godine u usporedbi s istim razdobljem 2013. Najveći doprinos prosječnom padu potrošačkih cijena na međugodišnjoj razini u prvom polugodištu došao je od cijena prehrane, koje su smanjene 2,3%, te cijena odjeće i obuće, koje su pale za 4,5%, dok su u suprotnom smjeru najviše djelovale cijene duhana s rastom od 12,3%.

Grafikon 2. Indeks potrošačkih cijena, međugodišnja promjena

2. Financijski sektor

Ukupni krediti kreditnih institucija zabilježili su međugodišnje smanjenje od 2,3% u lipnju 2014. godine. Najveći doprinos smanjenju ukupnih kredita u lipnju došao od kredita poduzećima, koji sudjeluju sa 38,0% u ukupnim kreditima, a smanjeni su 3,9% u usporedbi s lipnjem 2013. Krediti stanovništvu (čiji je udio 45,2% u ukupnim kreditima) su smanjeni 0,6% u lipnju u usporedbi s istim mjesecom 2013. godine, dok su krediti središnjoj državi (čiji je udio 14,8% u ukupnim kreditima) povećani 3,8%.

Ukupni kunski i devizni štedni i oročeni depoziti kod poslovnih banaka porasli su u lipnju 2014. godine za 3,7 milijardi kuna ili 2,0% u usporedbi s istim mjesecom 2013. Pritom je veći doprinos rastu ukupnih depozita došao od deviznih depozita koji su povećani za 2,9 milijardi kuna ili 1,9% u usporedbi s istim mjesecom 2013. Promatrano po sektorima, na povećanje ukupnih depozita prvenstveno je utjecao rast depozita stanovništva, koji imaju i najveći udio od 84,4% u ukupnim depozitima.

3. Međunarodni sektor

Deficit tekućeg računa bilance plaćanja iznosio je 1,6 milijardi eura u prvom tromjesečju 2014. godine te je povećan za 177 milijuna eura ili 12,8% u usporedbi s istim tromjesečjem 2013. Najveći doprinos rastu deficita došao je od smanjenja pozitivnog salda na računu tekućih transfera, za 204 milijuna eura ili 73,8% u odnosu na prvo tromjesečje 2013. Osim toga, došlo je i do povećanja negativnog salda na računu dohotka, za 38 milijuna eura ili 11,4%. Pozitivan saldo računa usluga smanjen je za 16 milijuna eura, dok je negativan saldo na računu roba smanjen za 82 milijuna eura. Pokrivenost uvoza roba i usluga izvozom roba i usluga bila je na razini od 70,7% u prvom tromjesečju 2014. godine.

Na financijskom i kapitalnom računu bilance plaćanja zabilježen je neto priljev od 480 milijuna eura² u prvom tromjesečju. Pritom je na računu ostalih ulaganja zabilježen je neto priljev od 269 milijuna eura, dok je na računu izravnih ulaganja zabilježen neto priljev od 208 milijuna eura. Opisana kretanja na financijskom i tekućem računu bilance plaćanja dovela su do smanjenja međunarodnih pričuva za 802 milijuna eura, dok su neto pogreške i propusti bile na razini od 276 milijuna eura u prvom tromjesečju 2014. godine.

² Isključujući promjenu međunarodnih pričuva.

Prema posljednjim raspoloživim podacima, ukupni inozemni dug iznosio je 46,6 milijardi eura krajem svibnja 2014. godine. U prvih pet mjeseci ove godine inozemni dug je zabilježio porast od 1,0 milijarde eura ili 2,2%. Najveći doprinos porastu inozemnog duga došao je od sektora države, čiji je inozemni dug povećan za 357 milijuna eura u prvih pet mjeseci ove godine. Osim toga, povećan je i inozemni dug ostalih domaćih sektora za 280 milijuna, dug kreditnih institucija za 236 milijuna eura, dok je inozemni dug vlasnički povezanih poduzeća putem inozemnih izravnih ulaganja povećan za 52 milijuna eura te inozemni dug središnje banke za 78 milijuna eura. Promatrano na međugodišnjoj razini, ukupni inozemni dug je u svibnju ove godine povećan za 614 milijuna eura ili 1,3% u usporedbi s istim mjesecom 2013., prvenstveno radi povećanja duga opće države za 1,3 milijardu eura, dok je u smjeru smanjenja inozemnog duga najjače djelovalo smanjenje duga kreditnih institucija za 511 milijuna eura. Promatrajući strukturu inozemnog duga, najveći udio u ukupnom inozemnom dugu RH krajem svibnja 2014. godine imali su ostali domaći sektori (40,7%), a slijede država (23,3%), kreditne institucije (19,2%) te dug nastao temeljem inozemnih izravnih ulaganja (16,5%).

Prosječni tečaj kune prema euru iznosio je 7,62 kuna za euro u prvoj polovici 2014. godine te je zabilježio deprecijaciju od 0,7% u usporedbi s istim razdobljem 2013. U prva tri mjeseca ove godine prevladavali su deprecijacijski pritisci na tečaj kune prema euru. Hrvatska narodna banka je deviznom intervencijom krajem siječnja 2014. godine ostvarila prodaju 240 milijuna eura. U drugom tromjesečju dolazi do postupnog jačanja tečaja kune prema euru. Prosječni tečaj kune prema američkom dolaru iznosio je 5,56 kuna za dolar u prvoj polovici 2014. godine, čime je kuna prema dolaru ojačala za 3,5% u odnosu na prvu polovicu 2013.